midt
regionmidtjylland

Strategi for bæredygtighed 2030

VORES VERDEN
VORES ANSVAR

Region Midtjylland
Regionsrådet

INDHOLD

04 **FORORD**
06 **VISION OG MISSION**
10 **MÅLSÆTNINGER**
12 **PÅ VEJ MOD EN BÆREDYGTIG REGION**

16 **CIRKULÆR ØKONOMI**
Regionens forbrug og affald belaster klimaet. Cirkulær økonomi skal prioriteres i indkøb, drift, byggeri, service mv.

20 **INDSATSOMRÅDER**
FOR CIRKULÆR ØKONOMI

22 **EL, VAND & VARME**
Vedvarende energi, ansvarligt forbrug og vandhåndtering. Det er fokusområder for regionen på energiområdet.

26 **INDSATSOMRÅDER**
FOR EL, VAND & VARME

28 **LOGISTIK, TRANSPORT & MOBILITET**
Logistik og transport binder regionen sammen. Ny teknologi og adfærdsændringer skal sikre den grønne omstilling.

32 **INDSATSOMRÅDER**
FOR LOGISTIK, TRANSPORT OG MOBILITET

34 **SOCIAL ANSVARLIGHED**
Regionen er en stor arbejdsplads. Bæredygtighed er vigtigt for et udviklende, meningsfuldt arbejdsliv og et sundt arbejdsmiljø.

35 **INDSATSOMRÅDER**
FOR SOCIAL ANSVARLIGHED

40 **METODE**
42 **FN'S 17 VERDENSMÅL**
ET OVERBLIK
44 **BÆREDYGTIG OMSTILLING**
EKSEMPLER FRA REGION MIDTJYLLAND

UDGIVER
Region Midtjylland
Januar 2021

FOTOS
Agata Lenczewska-Madsen

LÆS MERE PÅ
bæredygtighed.rm.dk
#voresverdenvoresansvar

Region Midtjylland

– på vej mod en bæredygtig fremtid

Foto / Rune Borre-Jensen

FORORD

"Vores måde at skabe sundhed på må ikke forringe muligheden for at leve et sundt liv i fremtiden."

Klimaforandringer, knaphed på ressourcer og generelt pres på vores klode skaber krav om handling. Som stor offentlig virksomhed skal Region Midtjylland være en del af løsningen. Derfor arbejder vi strategisk med bæredygtighed. Både i egen organisation og den geografiske region. Vores regionale udviklingsstrategi tager afsæt i FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling, og med denne strategi for bæredygtighed tager vi et vigtigt skridt mod at indfri regeringens målsætning om 70 procent reduktion af CO2 i 2030.

Vi er en organisation med flere end 30.000 ansatte og med et stort ressourceforbrug– særligt på vores hospitaler. Derfor har vi også et samfundsansvar og en mulighed for at gå forrest i den grønne omstilling. Vores måde at skabe sundhed på må ikke forringe muligheden for at leve et sundt liv i fremtiden. Vi kan og vil bruge ressourcerne smartere og nedbringe vores CO2-aftryk.

Bæredygtighed og verdensmålene handler ikke kun om klima, miljø og økonomiske prioriteringer. Det handler også om mennesker. For os er en bæredygtig arbejdsplads også socialt ansvarlig, og den har et godt arbejdsmiljø.

Regionsrådsformand Anders Kühnau og regionsdirektør Pernille Blach Hansen

Denne strategi skal bidrage til, at bæredygtighed i højere grad integreres i kernen af vores ydelser. Der ligger en vigtig opgave i at handle mere bæredygtigt i hverdagen og ændre adfærd.

Med strategien sætter vi konkrete og meget ambitiøse mål for bæredygtighed i vores organisation. Vi er ikke vant til at sætte så høje mål uden at kende løsningerne og uden at vide, om vi kan nå målene. I Region Midtjylland vælger vi hermed at være dristige og have modet til at sætte barren højt for bæredygtig omstilling.

Vi kommer løbende til at drøfte, hvordan vi bedst muligt når målene. I 2025 giver vi strategien et realitetstjek, og måske skal nogle af målene revideres. Det vil tiden vise.

Arbejdet med at implementere strategien vil selvfølgelig være dynamisk. Noget kan vi forandre forholdsvis let og uden store udgifter. Men vi skal også have fokus på de økonomiske omkostninger. Grøn omstilling kræver investeringer, så vi skal gå efter det, der giver den største effekt – og i et tempo, hvor vi ikke går på kompromis med vores kerneopgave.

Vi skal hjælpes ad med at finde nye løsninger både lokalt på den enkelte arbejdsplads og i fællesskab - og sammen med vores mange eksterne samarbejdspartnere. Mange ansatte er allerede i fuld gang med at samle erfaringer og dele viden, og vi oplever et stort ønske om at gøre en forskel.

Vi er på vej – og vi kommer til at tage mange flere skridt mod en bæredygtig fremtid for alle.

MÅLENE OG VEJEN DERHEN

Region Midtjylland skal være en attraktiv, bæredygtig region, der giver både nuværende og kommende generationer muligheder for at dække deres behov og skabe det gode liv. Fundamentet for den ambition er FN's 17 verdensmål.

Vores ledelsesgrundlag "God ledelse og styring i Region Midtjylland" sikrer, at den måde, vi arbejder på, skaber balancerede løsninger for borgere, medarbejdere, virksomheder og samfund, både nu og i fremtiden.

VISION

I 2030 vil vi være en cirkulær region med bæredygtige indkøb, genbrug, genanvendelse, vedvarende energi og minimalt forbrug. I 2050 vil vi være CO2-neutrale.

MISSION

Vi integrerer bæredygtighed i kernen af Region Midtjyllands serviceydelser og øvrige drift, så den bæredygtige omstilling skaber værdi og bliver en væsentlig drivkraft i udviklingen af vores region til gavn for borgere og ansatte.

BÆREDYGTIGHED OG FN'S VERDENSMÅL

FN's verdensmål er vores trædesten på vejen til mere bæredygtighed i Region Midtjylland. Målene er skabt som et udgangspunkt for, at udvikling lokalt, regionalt og internationalt i højere grad sker til gavn for hele kloden og for befolkningen i hele verden.

FN's verdensmål blev vedtaget af verdens regeringsledere på et FN-topmøde i 2015. Verdensmålene består af 17 konkrete mål og 169 delmål, som frem mod 2030 sætter kursen mod en mere bæredygtig fremtid for hele verdens befolkning.

Se oversigt over verdensmålene på side 42-43

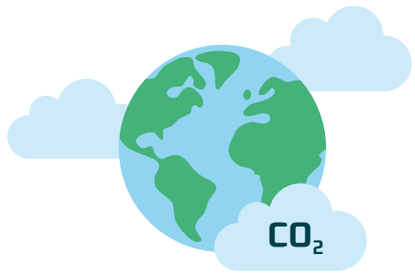

VIDSTE DU ...

Hver dansker udleder ca. 19 ton CO2 per år. Det er ca. 10 gange så meget som en borger i Indien. Vores CO2-aftryk stammer bl.a. fra transport, opvarmning, el og produktion af de varer og tjenesteydelser, vi køber.

Kilde: Concito, 2017 og Norwegian University of Science and Technology, 2016

VIDSTE DU ...

I 2018 havde Region Midtjylland et CO2-aftryk på 578.000 ton CO2. Det svarer til et CO2-aftryk fra 30.400 personer. Det er langt mere end udledningen fra alle indbyggere i byen Skive.

Kilde: Region Midtjylland og Concito, 2017

Målsætninger

Der er brug for mere handling og nye løsninger. I oktober 2019 indkaldte FN til en ekstraordinær generalforsamling under overskriften "Climate Emergency". Region Midtjylland skal også bidrage.

REGIONENS OVERORDNEDE KLIMAMÅLSÆTNING

- CO2-neutral drift inden for energi og transport i 2030.
- 67 pct. reduktion af det samlede CO2-aftryk fra 2018 til 2030 (**inkl.** varer og tjenesteydelser).
- 96 pct. reduktion af det samlede CO2-aftryk fra 1990 til 2030 (**ekskl.** varer og tjenesteydelser).
- CO2-neutral cirkulær region i 2050.

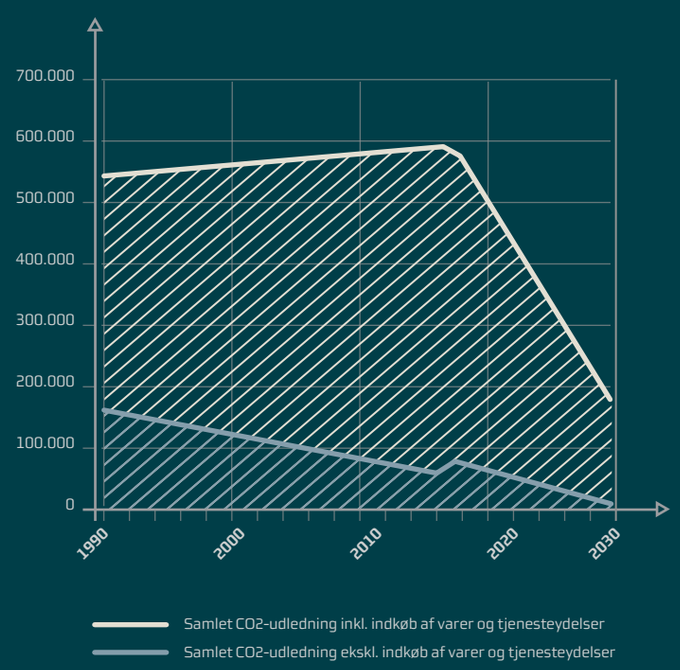

SAMLET CO2-UDLEDNING
Udvikling i Region Midtjyllands samlede CO2-udledning.

Baseret på regionens målsætninger for CO2-reduktion.

Figur 1 Ønsket udvikling i Region Midtjyllands samlede CO2-udledning. *Kilde:* Energistyrelsen, Nationalregnskabet, Region Midtjyllands grønne regnskab (2018), Niras, Cowi og Verdensbanken.

FN's klimapanels 2019-rapport konkluderer, at klimaforandringerne sker hurtigere end hidtil antaget. At forbruget af knappe ressourcer, CO2-aftryk og miljøpåvirkninger stiger, og bevægelsen mod indfrielse af verdensmål nummer 12, der handler om omlægning til mere ansvarlig produktion og forbrug, er gået i stå.

FN peger på fossile brændsler og voksende affaldsmængder som nogle af de primære globale udfordringer i forhold til indfrielse af verdensmålene (*Global Sustainable Development Report 2019 – The Future is now*). Udfordringerne med at indfri FN's 17 verdensmål for bæredygtig udvikling er forskellige fra land til land afhængig af velstand, demografi, styreform mm.

Danmark er generelt godt i gang med at indfri målene, men er også udfordret i forhold til mål nummer 12 (ansvarligt forbrug og produktion) på grund af store affaldsmængder, lav genanvendelse og højt klimaaftryk fra importerede varer (*Sustainable Development Report 2019 – Transformations to achieve the Sustainable Development Goals*). Det billede kan vi genkende fra regionens grønne regnskab, og derfor er det centrale elementer i Region Midtjyllands arbejde for bæredygtighed.

Meningsmålinger viser, at danskernes bekymring for klimaforandringer vokser, så det nu opleves som det mest bekymrende miljøproblem (bl.a. *Ipsos 2019* og *Norstat 2018*). Det giver også en stigende opmærksomhed på klima- og miljøpåvirkning fra regionens arbejdspladser blandt regionens ansatte, der efterspørger konkrete tiltag, der kan mindske klimaforandringerne, særligt i forhold til affald. Vi er bevidste om betydningen af, at vi som en stor offentlig arbejdsplads går forrest. Vi vil inspirere andre og påvirke politik og lovgivning, der fremmer en bæredygtig samfundsudvikling.

BÆREDYGTIGHED HANDLER OM MERE END KLIMA

Når vi arbejder med bæredygtighed i Region Midtjylland tager vi hensyn til det sociale, økonomien og miljøet (den tredobbelte bundlinje). På den måde sikrer vi, at der tænkes i helheder.

Klimaet belastes af en række klimagasser, herunder CO2 der bl.a. udledes ved forbrænding af fossile brændsler i industri og transport. CO2 er en drivhusgas og koncentrationen i atmosfæren medfører temperaturstigninger. Derfor er det oplagt at sætte mål for CO2-reduktioner for at mindske klimaforandringerne. Med baggrund i regionens CO2-regnskab (figur 2) fokuserer strategien på reduktion af CO2-aftryk inden for tre overordnede indsatsområder: cirkulær økonomi, energi og transport.

KLIMAMÅLSÆTNING

Regionsrådet i Region Midtjylland har en klimamålsætning, der bygger på det nationale mål om en reduktion af det samlede CO2-aftryk med 70 procent indenfor energi og transport frem mod 2030 i forhold til 1990. Men foruden CO2-reduktion fra energi og transport vil vi som region også reducere vores klimaaftryk fra forbrug af varer og tjenesteydelser ved at tænke cirkulært. Det svarer til en målsætning om en samlet reduktion på 67 procent fra 2018-2030 .

Læs mere om opgørelsesmetoder på side 40-41

REGIONENS TOTALE KLIMAAFTRYK
Procentuel fordeling af Region Midtjyllands totale klimaaftryk 2018.
Figur 2

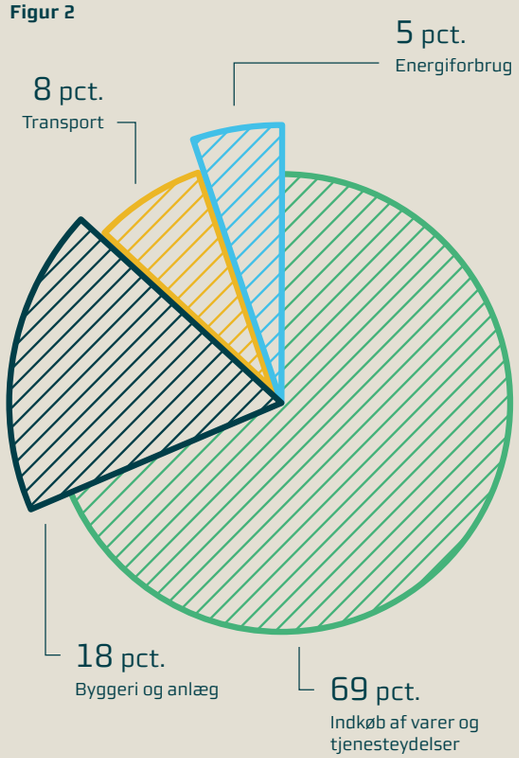

MÅLSÆTNINGER

CIRKULÆR ØKONOMI

Vi stiller krav til og samarbejder med vores leverandører om at tænke og handle bæredygtigt. Vi vil reducere forbruget og klimaaftrykket fra de produkter, vi bruger. Vi vil skabe mindre affald og øge genanvendelsen af ressourcer. (Målsætninger er med udgangspunkt i 2018-data.)

- 30 pct. reduceret ressourceforbrug i 2030 i indkøb og drift (målt i CO2-aftryk som følge af reduceret ressourceforbrug fra varer og tjenesteydelser).
- 30 pct. reduktion i affald i 2030 (målt i ton affald).
- 70 pct. genanvendelse af affald i 2030.

EL, VAND & VARME

I 2030 vil vi udelukkende bruge vedvarende energi til driften af vores hospitaler, institutioner mm. og understøtte omstillingen til et samfund, som ikke bruger fossile brændsler. Vi vil fortsat have fokus på effektiv og bæredygtig drift af vores bygninger. (Målsætninger er med udgangspunkt i 2018-data.)

- 100 pct. vedvarende energi i 2030.
- Gennemførelse af energibesparende projekter frem mod 2030, der samlet medfører en energibesparelse på 48 GWh svarende til 20 pct. af el- og varmeforbruget.
- Reduktion af vandforbruget på 105.000 m^3 frem mod 2030 svarende til 20 pct. af forbruget.

LOGISTIK, TRANSPORT & MOBILITET

Vi vil reducere klimaaftrykket fra transport af varer, patienter og medarbejdere ved at minimere antallet af kørte km og omstille til grønne drivmidler som biogas, biodiesel, brint og el. (Målsætninger er med udgangspunkt i 2018-data.)

- 30 pct. reduktion af tjenesterejser senest i 2030 (målt i km).
- Fra 2025 vil alle nye udbud/indkøb af personbiler og varevogne (intern transport og dele af patientbefordringen) prioritere 100 pct. grønne drivmidler.
- 100 pct. grønne drivmidler i sygetransporten i 2030.
- CO2-neutral busdrift i den kollektive trafik senest i 2030.

SOCIAL ANSVARLIGHED

Vi vil være en attraktiv og socialt ansvarlig arbejdsplads med et bæredygtigt arbejdsmiljø og en mangfoldig personalesammensætning.

- Arbejdsulykker blandt nyansatte reduceres med 50 pct. inden 2030.
- Vi lever fuldt ud op til de politiske aftaler om praktikpladser til elever og studerende på relevante uddannelser i Region Midtjylland.
- Seks pct. af de årsværk, der anvendes til at opfylde bygge- og anlægskontrakter, skal være lære- og praktikpladser.
- Mindst to pct. er ansat på særlige vilkår (fleksjob, løntilskud og lign.).
- Andelen af indvandrere og efterkommere i vores personalesammensætning skal samlet set afspejle andelen i regionens arbejdsstyrke.
- Vi vil sammen med relevante uddannelsesinstitutioner arbejde for, at vi i 2030 har mindst 10 pct. mænd/kvinder blandt de faggrupper, hvor der er den mest ulige kønsfordeling.

Målsætninger om social ansvarlighed uddybes på side 34.

På vej mod en bæredygtig region

Hospitalerne i Region Midtjylland har et årligt CO2-aftryk, der svarer til 30.400 borgeres forbrug. Regionens hospitaler producerer årligt 7.000 ton affald, men kun 19 procent af det bliver genanvendt.

Der er lang vej til et nul-affalds-hospital, men vi skal den vej, og vi skal gøre det meget bedre end i dag. Men vi skal gøre det klogt. Vi skal prioritere, forenkle og fokusere i den omstilling, der er i gang og nu skal accelereres. I fællesskab skal vi sikre en fremdrift, hvor vi som region kan og vil gøre en forskel.

I de kommende år vil vi særligt prioritere den cirkulære økonomi, da indkøb og forbrug af varer og tjenesteydelser udgør Region Midtjyllands klart største CO2–aftryk (69 procent af det samlede CO2-aftryk i 2018). Der er gode muligheder for ikke alene at mindske ressourceforbrug og reducere CO2-aftryk, men også for at hente økonomiske gevinster, at skabe bedre løsninger for borgerne samt at styrke meningsfulde arbejdsgange.

Vi vil fortsat have fokus på omlægning til vedvarende energi og på at reducere energiforbruget. Kun fem procent af Region Midtjyllands samlede CO2-aftryk stammer imidlertid fra energiområdet (2018). Det er resultatet af mange års indsats med at minimere vores CO2-aftryk igennem energirenovering og energibesparende tiltag. Tilsvarende udgør transportområdet kun otte procent af det samlede CO2-aftryk (2018). Vi har allerede fokus på ressourceeffektiv logistik og på at ændre adfærd ift. tjenesterejser. På begge områder forventer vi, at den viden, der allerede findes i vores organisation, sammen med den teknologiske udvikling vil mindske CO2-aftrykket yderligere.

Kirurgi til kamp mod affaldet

Der skal være mindre affald – 30 procent almindeligt affald og 25 procent risikoaffald. Det mål har Kirurgi på Regionshospitalet Viborg. For at få projektet i gang på afdelingens klinikker og tre sengeafsnit har afdelingen søgt og fået penge fra regionens "pulje for udvikling af bæredygtige hospitaler".

Kirurgis projekt indebærer bl.a. en indsats for generelt at ændre adfærd ved at forbruge mindre og få sorteret langt mere affald end i dag. For at følge fremdriften vejes alle blå sække (dagrenovation) og risikoaffald fra sengeafsnittene.

Specialeansvarlig sygeplejerske Charlotte Bøgedal og kollegerne har flere idéer til, hvordan risikoaffald kan reduceres. Fx at opkastposer kan tømmes i udslagskummen som et bækken, så posen bagefter kan ryge i dagrenovationen. Risikoaffald skal nemlig køres til Falster for at blive afbrændt til en pris, der er ca. syv gange så høj som dagrenovation.

Efter et år får regionen projektets resultater.

Foto / Helle Brandstrup Larsen

Netværk – bæredygtighed skal løftes i flok

Ind med genbrugskopper og ud med lejepapir. Forandring og nye idéer til mere bæredygtighed skabes i høj grad af de, der brænder for det. Adfærdsændringer hos medarbejderne er helt afgørende for at sænke forbruget på hospitalerne.

Medarbejderne ved bedst, hvordan forbruget kan sænkes inden for netop deres fagområde på forsvarlig, fordelagtig vis. Men at komme fra idé til handling kan kræve ekstra ressourcer, viden og støtte, og netop dét er tanken bag Region Midtjyllands "Netværk for Bæredygtige Hospitaler".

Netværket mødtes første gang i sommeren 2019. Det er et forum, hvor medarbejdere og ledere kan hente viden og udveksle idéer til små som store tiltag og projekter. Jordemoder og projektleder Maria Gaden er en af de, der arbejder for at fremme videndeling om bæredygtighed på hospitalerne, når netværket mødes.

Foto / Rune Borre-Jensen

PENGE TIL UDVIKLING

Region Midtjylland har lanceret "puljen for udvikling af bæredygtige hospitaler".

Puljen skal hjælpe initiativer i gang, der bidrager til at gøre regionens hospitaler mere bæredygtige. Som fx at gøre den kliniske praksis mindre belastende for miljøet. Målet er, at succesfulde projekter kan kopieres og skaleres andre steder.

I det første år med puljen har 10 projekter fået støtte.

ORGANISERING OG LEDELSE SKABER HANDLING

Grøn omstilling af Region Midtjylland kræver en fælles indsats – både når vi hurtigt skal sætte initiativer i gang, og når de mere komplekse bæredygtige forandringer kræver et længere mere strategisk tilløb. Regionsrådet har sat en tydelig bæredygtig retning og vil i strategiperioden kontinuerligt følge udmøntning af strategien og prioritere indsatser i to-årige handleplaner, der skal godkendes politisk. Første handleplan vil fokusere på indsatser inden for cirkulær økonomi, der rummer det største potentiale for CO2-reduktion. Forandringen skaber vi sammen på tværs af enheder og fagligheder – gennem lokale og regionale indsatser.

Som et led i opfølgningen skal der foretages en klima-, miljø- og ressourcemæssig effektvurdering af de største regionale tiltag, sammenholdt med de teknologiske muligheder samt de afledte organisatoriske og økonomiske konsekvenser.

Udmøntning af denne strategi kræver tydelig og vedholdende politisk prioritering og forpligtende ledelse. Der vil opstå dilemmaer, når det kommer til konkrete investeringer, der kræver politisk prioritering i forhold til opfyldelse af strategiens samt regionens øvrige målsætninger. Her skal bæredygtighed vægtes sammen med krav til kvalitet og økonomi. Vi skal i højere grad tænke totaløkonomi på tværs af funktioner og afdelinger samt fokusere på det, der giver den største effekt CO2-reduktion for pengene. Det kan fx være indkøb af mere bæredygtige og måske lidt dyrere produkter, der til gengæld er billigere at anvende og bortskaffe.

Cirkulær økonomi

I dag bruger vi rigtig mange af jordens ressourcer til produktion af de mange tusinde produkter, der dagligt bruges på regionens mange adresser, særligt på vores hospitaler. Det er helt nødvendigt, at vi tænker og handler cirkulært.

CO2-UDLEDNING FRA INDKØB
Udvikling i Region Midtjyllands CO2-udledning

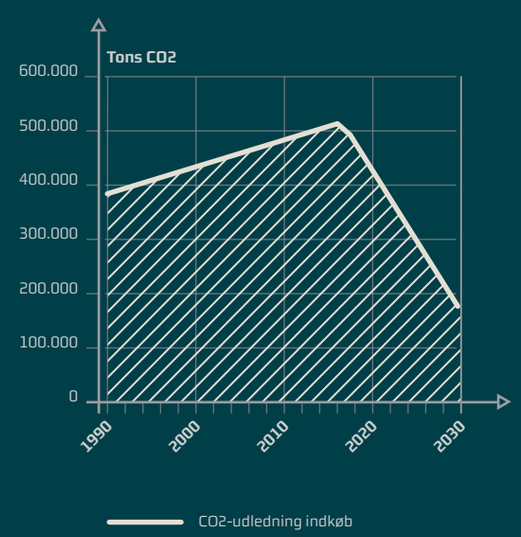

INDKØB AF VARER OG TJENESTEYDELSER
Udvikling i Region Midtjyllands indkøb af varer og tjenesteydelser

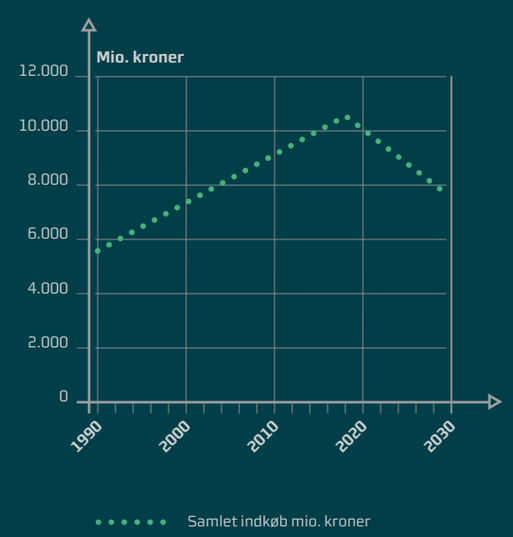

Figur 3 Ønsket udvikling i indkøb af varer og tjenesteydelser inkl. bygge og anlæg samt udledningen af CO2.
Kilde: Nationalregnskabet, Region Midtjyllands grønne regnskab (2018), Niras, Cowi og Verdensbanken.

LINEÆRT
Produktions- og forbrugssystem
Figur 4

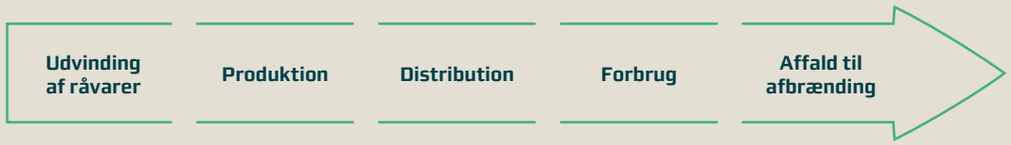

CIRKULÆRT
Produktions- og forbrugssystem
Figur 5

Vores forbrug belaster miljø og klima med store mængder affald, når der er tale om et lineært forbrug, hvor affald brændes (figur 4). Derfor skal vi handle anderledes.

Vi skal købe smartere ind og stille krav, så vi sikrer, at produkter ikke indeholder farlige stoffer, at de kan repareres, holde længere og efter endt brug indgå i produktionen af nye produkter. Samtidig skal vi minimere affald, sortere og genbruge så meget som muligt. Lykkes vi med det, kan vi som samfund og erhvervsliv hente økonomiske gevinster, som kan bruges til andre vigtige indsatser.

For at blive en mere bæredygtig region skal vi have en cirkulær tankegang (figur 5). Det betyder, at vi skal tage hele værdikæden i betragtning, uanset om det er et konkret sundhedsfagligt produkt, eller om det er materialerne til renovering af en bygning, vi skal købe. Hvordan er det produceret? Hvordan kan det genbruges eller genanvendes? Vores forbrug er en del af en større værdikæde med mange andre aktører. Vi skal derfor indgå partnerskaber – ikke kun på tværs af egne enheder, men også med eksterne parter – offentlige og private, nationale såvel som internationale.

I Region Midtjylland skal vi prioritere at få den cirkulære tilgang indarbejdet i kerneområder som indkøb, byggeri, logistik, drift, vedligehold og service. I første handleplan med særlig fokus på indkøb, udbud og byggeri.

INDKØB OG UDBUD

Som region ønsker vi, at vores produkter er produceret af sunde materialer og med et lavt ressource- og CO2-aftryk. Det affald vi ikke kan undgå, vil vi gerne genbruge i størst mulig omgang. Det kræver ændringer i måden, vi tænker og arbejder med vores indkøb og udbud.

BYGGERI

I Region Midtjylland har vi en stor bygningsmasse, som løbende udvides og renoveres. Ofte har vi også brug for at ændre bygningernes funktioner. Vi ønsker at reducere ressource- og klimaaftrykket, når vi bygger nyt, og når vi skal drifte og vedligeholde vores eksisterende bygninger.

Vores bygninger skal i højere grad være "materiale-banker", hvorfra bygningsdele og andre materialer kan genbruges igen og igen. Bæredygtigt byggeri er en del af vores ejendomsstrategi og handler også om et godt indeklima, færre fejl i byggeriet, hensyn til arealer og naboer og om at skabe forudsætningerne for en bæredygtig drift.

MÅLSÆTNINGER

Vi stiller krav til og samarbejder med vores leverandører om at tænke og handle bæredygtigt. Vi vil reducere forbruget og klimaaftrykket fra de produkter, vi bruger. Vi vil skabe mindre affald og øge genanvendelsen af ressourcer. (Målsætninger er med udgangspunkt i 2018-data.)

- 30 procent reduceret ressourceforbrug i 2030 i indkøb og drift (målt i CO2-aftryk som følge af reduceret ressourceforbrug fra varer og tjenesteydelser).
- 30 procent reduktion i affald i 2030 (målt i ton affald).
- 70 procent genanvendelse for affald i 2030.

Fra madaffald til menukortet

Køkkenet på Regionshospitalet Randers har flere bæredygtighedstiltag, og mindre madspild er et af dem. I kantinen er der skruet op for fx kål, linser og bønner, så kødforbruget er halveret. Råvarerne er så vidt muligt lokale og efter årstiden, og så har køkkenet fået uddannet to madspildskonsulenter.

Ernæringsassistent Anette Nielsen-Toftelund er en af dem. Hun er nu klædt på til at mindske madspil, og det tager hun hånd om i hospitalets køkken. Hun har bl.a. været med til at lave en guide til at få brugt "madaffaldet", og inspirerer kollegerne til at bruge mest muligt af alt i produktionen – også brødsskorper, gulerodsskræller, hvidkålsstokke og de yderste blade på spidskålen.

I nogle uger om året kører køkkenet særlige madspildskampagner, hvor der går sport i at tænke kreativt og få noget ud af det hele. Målet er, at det bliver vane og hverdag at få brugt alt, så madaffaldet er reduceret til knogler fra de hele dyr og andet, der vitterligt ikke kan bruges. Håbet er, at madspild fra produktionen kan reduceres til nogle få kilo om dagen, selv om der dagligt produceres mad svarende til et døgns indtag for 750 personer.

CIRKULÆR ØKONOMI

- Mindre forbrug og mindre spild.
- Minimere affald fx ved at stille krav til genanvendelighed og emballage i vores indkøb og udbud.
- Sortere affald korrekt for at genanvende mere.
- Sorteret affald, der er forberedt til genbrug, skal genbruges efter hensigten.
- Krav om bæredygtighed ved udbud af byggeopgaver og ved drift og vedligehold af regionens bygninger.
- Undgå skadelige kemikalier og materialer.
- Mere bæredygtige køkkener.

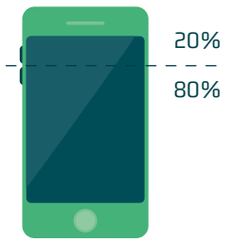

VIDSTE DU ...

80 pct. af CO2-aftrykket fra din smartphone stammer fra udvinding af råvarer, bearbejdning og transport.

Kilde: The Independent, 2018

Nye sengeovertræk – godt for miljø, arbejds×-miljø og pengepung

Sengeovertræk i klar plast og uden elastik. Et nyt tiltag som midtVask og Aarhus Universitetshospital (AUH) har udviklet i samarbejde med to studerende fra Aalborg Universitet. De klare betræk skal på sigt erstatte de velkendte blå, og de nye betræk vil være bæredygtige på mange måder.

Overtrækket uden elastik er hurtigere at lægge på, og det giver en bedre arbejdsstilling. Det nye overtræk får fjernet elastikket samt den tilsatte blå farve, så det kun består af ét materiale: LDPE-plast. Det gør, at man kan lave nye plastikprodukter af de brugte overtræk. Samtidig er det nye betræk billigere at producere og indkøbe.

Det kommende sengeovertræk, som servicemedarbejder Oscar Rahbæk Ahler her tester en prototype på ved en seng på Regionshospitalet Silkeborg, er udviklet ud fra principperne i cirkulær økonomi: efterspørg produkter i gen-anvendte materialer, da det reducerer efterspørgslen på ny plast og dermed mindsker forbrug og CO2-aftryk.

Alene AUH har årligt brugt ca. seks ton blå overtræk. De nye betræk kan genanvendes, så på den måde undgår hospitalerne affaldsudgiften. I stedet får de penge for de brugte betræk, der kan smeltes om. Beregninger har vist, at regionen kan mindske CO2-udslippet med 45 procent ift. de blå betræk.

El, vand & varme

Vi har i de senere år systematisk og målrettet sat ind med energiforbedringer i Region Midtjyllands bygninger. Vi skal fortsætte arbejdet med at optimere, og vi skal bl.a. have fokus på de digitale muligheder, øget brug af vedvarende energi og på at begrænse vores udledning af skadelige stoffer.

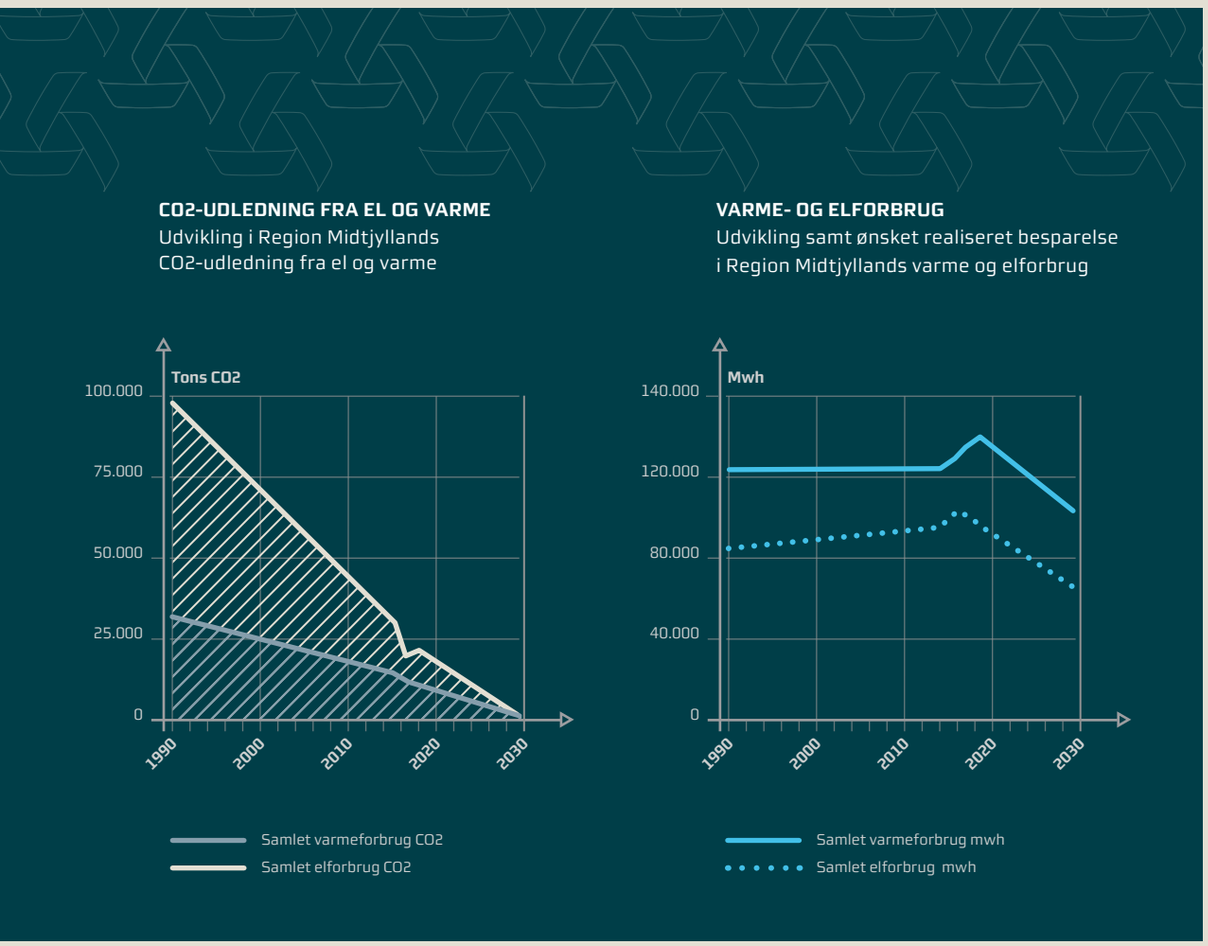

Figur 6 Ønsket udvikling i varme- og elforbruget samt udledningen af CO2.
Kilde: Energistyrelsen og Region Midtjyllands grønne regnskab (2018).

VIDSTE DU ...

51 pct. af elforbruget i Region Midtjylland i 2018 kom fra vedvarende energikilder (vind, sol og biomasse). I 2028 forventes regionens elforbrug at stamme udelukkende fra vedvarende energi.

VIDSTE DU ...

Aarhus Universitetshospital udledte i 2018 ca. 150.000 m³ spildevand. Det svarer til ca. 1.000 husstande.

Den daglige drift i Region Midtjylland kræver store mængder el, varme og vand. Der har været og er fortsat fokus på at begrænse forbruget, ligesom andelen af vedvarende energi øges. Hospitalerne har løbende fået digital overvågning og dataindsamling, og de begrænser forbruget af el, varme og vand og bruger i stigende omfang vedvarende energi. Men mens hospitalerne har lavet tiltag for at spare på energien, har vi fået mere udstyr, der øger behov for strøm – også til køling og ventilation. Samtidig er digitalisering, der godt nok sparer på papir, faktisk med til at øge strømforbruget til pc'ere, servere mv. Det bæredygtige fokus skal altså fortsætte, og vi skal altid tænke: Hvordan får vi størst mulig CO2-reduktion per investeret krone?

Energiforbruget skal justeres i den daglige drift, og når vi bygger nyt samt vedligeholder. Men det skal også blive naturligt for os at tænke energiforbrug, når vi køber produkter – jævnfør den cirkulære tankegang. Samtidig skal vi i endnu højere grad udnytte værdien af energi, alle former for vand, varme og kulde, som traditionelt har været et biprodukt eller affald. Fx kan overskudsvarme fra køleanlæg og processer indfanges og bruges effektivt.

Realisering af målsætningerne på energiområdet vil kræve betragtelige investeringer og vil i nogen grad være afhængige af udviklingen i samfundet som helhed og forsyningssektoren i særdeleshed. Den konkrete udmøntning af strategien vil derfor ske igennem de to-årige handleplaner, hvor bæredygtighedsstrategiens tiltag vil blive vurderet og prioriteret.

MÅLSÆTNINGER

Vi stiller krav til og samarbejder med vores leverandører om at tænke og handle bæredygtigt. Vi vil reducere forbruget og klimaaftrykket fra de produkter, vi bruger. Vi vil skabe mindre affald og øge genanvendelsen af ressourcer. (Målsætninger er med udgangspunkt i 2018-data.)

- 100 procent vedvarende energi i 2030.
- Gennemførelse af energibesparende projekter frem mod 2030, der samlet medfører en energibesparelse på 48 GWh svarende til 20 procent af el- og varmeforbruget.
- Reduktion af vandforbruget på 105.000 m³ frem mod 2030 svarende til 20 procent af forbruget.

Bakterier æder medicinrester i spildevandet

De medicinrester, vi fx udskiller ved toiletbesøg, forurener spildevandet. 96 procent af medicinresterne stammer fra private hjem og resten fra hospitalerne. I et samfundsperspektiv batter rensning af hospitalernes spildevand lokalt ved hospitalerne altså kun lidt, og det er samtidig relativt dyrt.

Derfor samarbejder Aarhus Universitetshospital og Regionshospitalet Gødstrup med bl.a. Herning Vand, Hillerød Spildevand, Krüger, DTU og Teknologisk Institut om et banebrydende renseprojekt hos Herning Vand. Her overvåger miljøtekniker Michael Madsen og måletekniker Ole Valbjørn Christensen anlægget, der bruger en teknologi, som modsat andre metoder kan nedbryde lægemidler alene ved hjælp af naturens biologiske processer.

Metoden er både økonomisk og miljømæssig bæredygtig. Forventningen er, at teknologien kan fjerne medicinrester for 84 øre/m³. Dermed kan lægemidler fjernes fra spildevandet for under 50 kr. årligt per husstand og vil fjerne langt større mængder end ved hospitalet.

Forsøgsprojektet afsluttes i 2020.

EL, VARME & VAND

- Reducere det samlede energiforbrug for hele Region Midtjylland som koncern.
- Øge andelen af vedvarende energi i regionens energiforbrug.
- Styrke og professionalisere energiledelse, -optimering og -renovering.
- Optimere anvendelse af køle- og overskudsvarme.
- Strøm fra vedvarende energikilder. Investere i og understøtte omstilling til vedvarende energi (både i egenproduktion og i forsyningssektoren samt overvejelser om indkøb af grøn strøm).
- Intensivere indsatsen for at begrænse udledning af miljøskadelige stoffer.
- Sikre neutralisering af de miljøskadelige stoffer vi udleder.
- Sikre rent drikkevand.
- Udvikle og implementere en løsning for fjernelse af lægemidler og multiresistente bakterier fra spildevand inden 2030.
- Klimatilpasning af regionens matrikler og omgivelser.

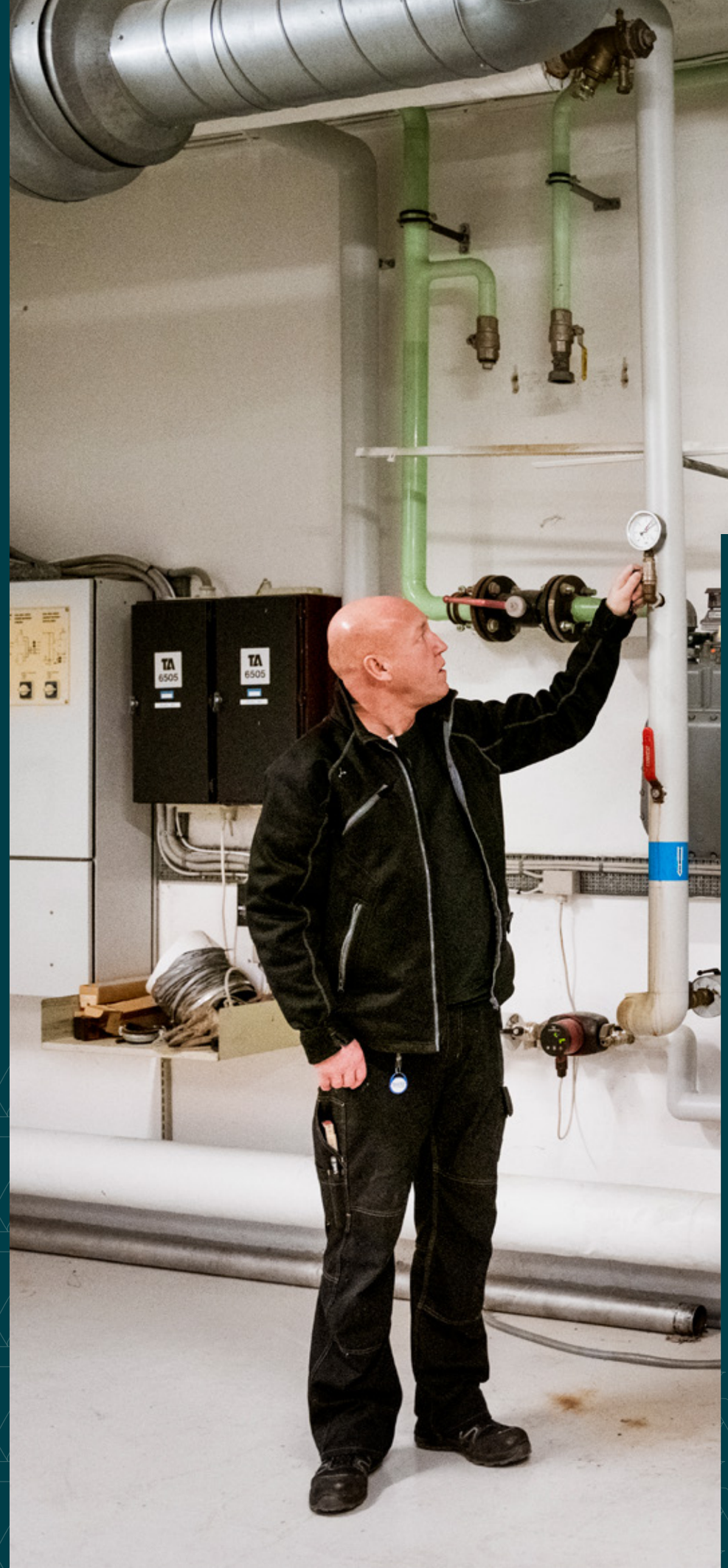

Energiforbrug – central overvågning og lokal handling

Ejendomsservicetekniker Peter Trap Jakobsen på daglig runde til kedlerne i fyrrummet på det socialpsykiatriske bosted Pilebakken i Them syd for Silkeborg.

I sommeren 2019 fik han som nyansat på stedet en henvendelse fra Region Midtjyllands bygningskontor Byggeri og Ejendomme. Varmeforbruget, men også el- og vandforbruget, var over nogle måneder steget unormalt meget ift. andre år, lød beskeden. Peter Trap Jakobsen begyndte sit pedel-detektivarbejde i samarbejde med en VVS'er. Det viste sig, at varmestyringen ikke var på sommerfunktion, så der var brugt unødig meget varme i bygningerne. Herudover var der kommet flere beboere og mere personale, som selvfølgelig kostede ekstra el og vand.

Men den løbske varme gav en ekstraregning for økonomi og klima. Byggeri og Ejendomme bruger programmet EnergyKey, når det med mellemrum tjekker forbruget på de sociale institutioner. Hospitalerne bruger også EnergyKey og andre digitale hjælpemidler til at sikre overvågning og god energiudnyttelse.

Logistik, transport & mobilitet

Logistik, transport og vores egen mobilitet er med til at binde vores region sammen både geografisk og driftsmæssigt som organisation. Men det sætter også et klimaaftryk, der kræver, at vi kigger mod nye teknologier, ændrede arbejdsgange og ændret adfærd for at bidrage til den grønne omstilling.

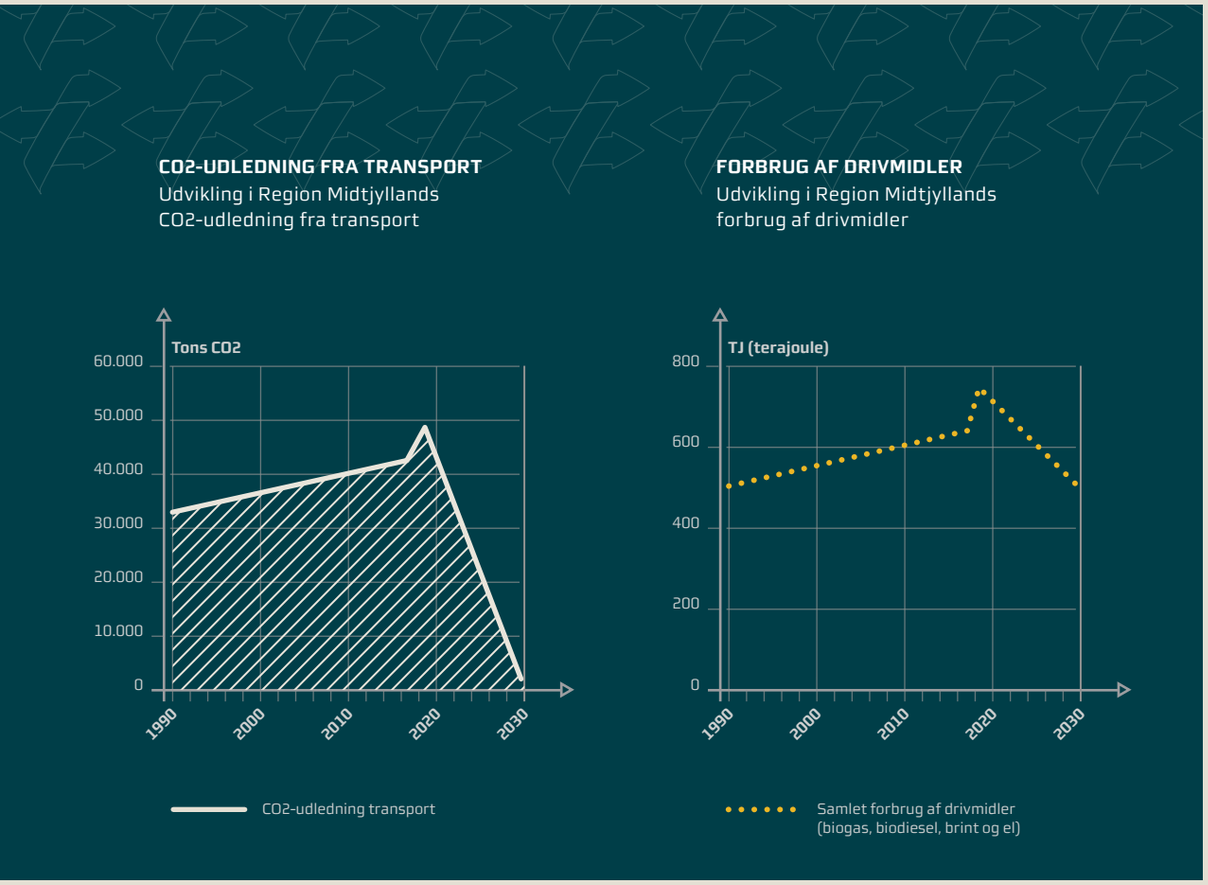

Figur 7 Ønsket udvikling i forbruget af drivmidler og udledningen af CO2.
Kilde: Energistyrelsen, Region Midtjyllands grønne regnskab (2018) og Niras.

Region Midtjylland har mange interne logistik- og transportopgaver (figur 8). De spænder vidt fra transport af fx sundhedsfaglige artikler, sengelinned, blodprøver og klinisk risikoaffald – og det gælder til og fra både regionens hospitaler, almen praksis, sociale bosteder og regionshuse.

Regionen står også for transport af patienter til og fra regionens behandlingssteder og er en stor arbejdsplads med en del medarbejdertransport (tjenesterejser). CO2-aftryk fra patienternes egen transport til og fra hospitaler og medarbejdernes pendlertransport til og fra regionens arbejdspladser indgår for nuværende ikke som en del af opgørelsen over Region Midtjyllands CO2-aftryk. Vi vil i strategiperioden afsøge mulighederne for at reducere denne transport med særlig opmærksomhed på, at reduktion i regionens transport ikke påfører patienter eller andre et øget klimaaftryk.

I Region Midtjylland har vi også til opgave at bestille og prioritere den regionale kollektive trafik med regionale busser og lokalbaner. Regionen skal understøtte en effektiv og bæredygtig mobilitet i hele regionen til gavn for bosætning, arbejdspladser, mennesker og miljø.

KLIMAAFTRYK TRANSPORT
Opgørelse af Region Midtjyllands CO2-aftryk fra transport.
Figur 8

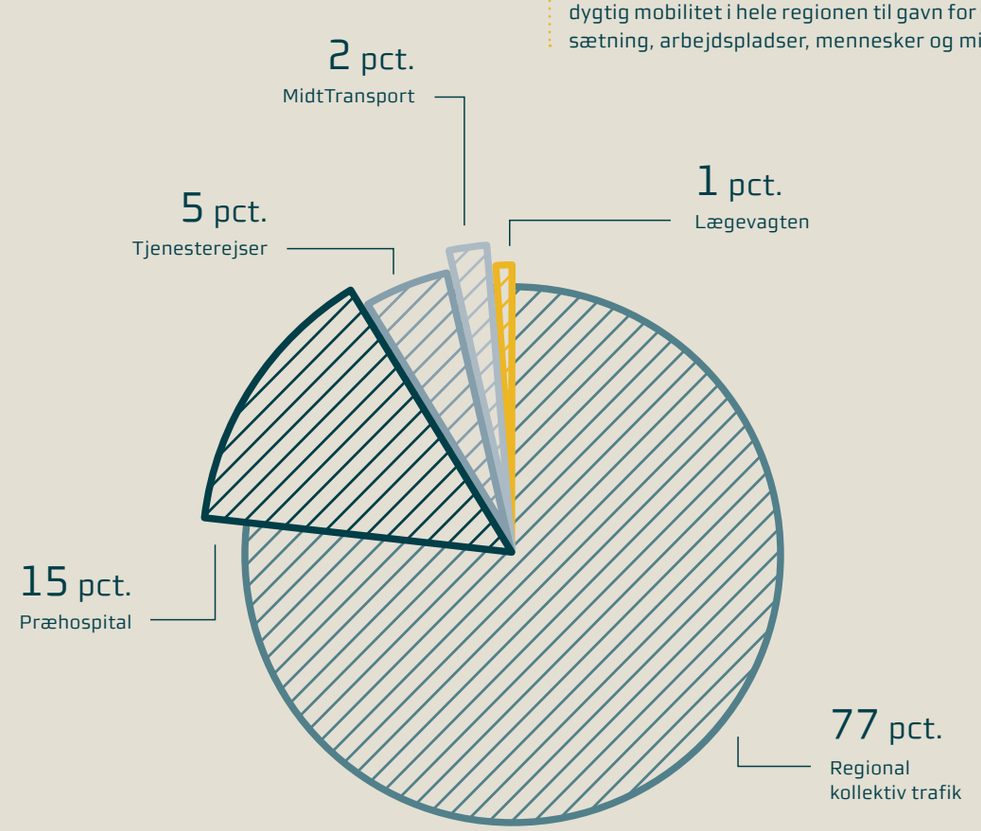

Hospitalsudstyr kan deles og spores

På Aarhus Universitetshospital (AUH) sættes udstyr i system efter sammenflytningen i Skejby. 45.000 artikler, der kan være alt fra løbehjul over senge til blodtryksmålere, er blevet beklædt med chip og stregkoder. Her registrerer sygeplejerske Gro Kristin Hauge fra Akutafdelingen det udstyr, der skal videre til en ny afdeling.

Tanken er, at en afdeling ikke skal være begrænset til kun at kunne bruge "sit eget" udstyr. Alt skal kunne deles på tværs, og med chips og i alt ca. 3.000 digitale læsere på AUH kan udstyrets placering på hospitalet hele tiden trackes.

De første skridt er taget på vej mod en bæredygtig "deleøkonomi" i hospitalsregi. Målet er at få udnyttet de fælles ressourcer mest optimalt. Det handler både om ikke at købe mere udstyr, end hospitalet har brug for, ved at afdelinger deler relevant udstyr på tværs af hospitalet. Samtidig sparer det både tid og penge, at udstyret er chippet, så det altid kan findes og ikke bare forsvinder.

Til transporten hører CO2-udledning. Miljøbelastningen afgøres af flere faktorer som produktion, afstand (km), drivmiddel, form (lastbil, personbil etc.) og borgernes individuelle kørselsmønstre. I Region Midtjylland skal vi have fokus på både at reducere antallet af kørte kilometer og at overgå til bæredygtige drivmidler. Transportområdet har generelt vist sig svært at omstille i Danmark.

Det kræver fortsat teknologiudvikling, nye vaner og i dag også store investeringer at omstille til bæredygtig transport, men det er nødvendigt, når vi vil nedbringe CO2-udledningen fra transport. Vi følger løbende den teknologiske udvikling ift. mere bæredygtige løsninger på transportområdet – ikke mindst i forhold til de tungere transportformer som fx lastbiler og busser.

Den teknologiske udvikling og infrastrukturen vil udvikle sig meget og hurtigt de kommende år. Region Midtjylland skal være en del af den dynamiske udvikling, hvor nye transportløsninger kan udvikles og implementeres i tæt samarbejde med borgere og vores leverandører og samarbejdspartnere.

MÅLSÆTNINGER

Vi vil reducere klimaaftrykket fra transport af varer, patienter og medarbejdere ved at minimere antallet af kørte km og omstille til grønne drivmidler som biogas, biodiesel, brint og el. (Målsætninger er med udgangspunkt i 2018-data.)

- 30 procent reduktion af tjenesterejser senest i 2030(målt i km).
- Fra 2025 vil alle nye udbud/indkøb af personbiler og varevogne (intern transport og dele af patientbefordringen) prioritere 100 procent grønne drivmidler.
- 100 procent grønne drivmidler i sygetransporten i 2030.
- CO2-neutral busdrift i den kollektive trafik senest i 2030.

LOGISTIK, TRANSPORT & MOBILITET

- Optimere logistik for at maksimere udnyttelsesgraden af transporttilbuddene og undgå kørsel med tomme biler og busser.
- Optimere regionens logistik med udgangspunkt i nyt regionalt fælleslager.
- Omstille regionens vognpark til mindre klimabelastende drivmidler.
- Reducere brændstofforbruget for regionens egne (leasede) køretøjer.
- Reducere medarbejdernes tjenesterejser ved øget samkørsel og øget brug af digitale løsninger.
- Samarbejde med regionens kommuner og Midttrafik om en strategi for grøn omstilling af den kollektive trafik.
- Inkludere krav til bæredygtig transport/logistik i udbud og indkøb, også inden for områder med indirekte transport som fx råstof-området.
- Sikre, at adgangen til el-ladestandere på vores matrikler følger behovet.

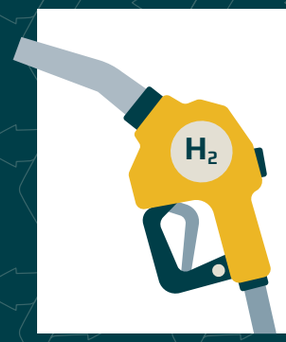

VIDSTE DU ...

Andelen af varevogne, som kører på el eller brint i 2019, udgjorde 0,2 pct. i Danmark. Den tilsvarende andel for busser var 0,05 pct.

Kilde: Danmarks Statistik

Foto / Niels Åge Skovbo

Færre kilometer og mindre CO2-aftryk på emballage

Plastre, håndsprit, mundbind og kuglepenne – ja, faktisk størstedelen af alle de varer, der bruges på regionens hospitaler, institutioner, i administrationen og hos de praktiserende læger bliver opbevaret, pakket og sendt ud fra regionens fælles lager, Regionslager Midt i Horsens. I løbet af 2020 kommer de sidste hospitaler og institutioner med i den regionale forsyningskæde, hvis mål er ét lager, fælles indkøb og færre fragtbiler på vejene og mindre emballage.

Hvor en leverandør før kørte fra hospital til hospital med sine varer, bliver varer nu kun leveret til det centrale lager. Herfra "plukkes" de varer, som afdelinger bestiller efter behov. Det betyder, at der ikke er centrale varelagre på hospitalerne.

Varerne blev tidligere leveret i papkasser fra Regionslager Midt, men fra efteråret 2020 sendes alle varer til hospitalerne ud i grønne plastkasser, som dem projektchef hos DKI Logistics Jens Møller her kører på lastbil ved regionslagret. Plastkasserne giver ikke bare bedre arbejdsgange og hygiejne, men også et 27 pct. mindre CO2-aftryk ift. pap – også når produktion af plastkasserne og løbende afvaskning indregnes.

Social ansvarlighed

I Region Midtjylland er vi en del af en stor og mangfoldig arbejdsplads. Bæredygtighed er vigtigt for et udviklende og meningsfuldt arbejdsliv og for et sundt og sikkert arbejdsmiljø.

Vi vil være en attraktiv og socialt ansvarlig arbejdsplads med et bæredygtigt arbejdsmiljø og en mangfoldig personalesammensætning.

Vi ved, at oplevelsen af mening og arbejdsglæde blandt andet udspringer af den forskel, vi gør for borgerne, godt samarbejde og gode udviklingsmuligheder. For mange har det også stor betydning, at vi passer på hinanden, vores fælles ressourcer og miljøet.

Derfor skal vi tænke bæredygtighed ind i alt, hvad vi gør som arbejdsplads. Vi skal gøre en aktiv indsats for at fremme fysisk og mental sundhed, trivsel og godt samarbejde.

Vores ambitioner og indsatsområder er opsummeret i dette afsnit. En række af dem er uddybet i vores eksisterende fælles personalepolitikker mv.

VIDSTE DU ...

I 2019 vedtog Region Midtjylland sin første miljømærkningspolitik. Formålet er at øge andelen af miljømærkede produkter i regionen.

MÅLSÆTNINGER

Vi vil være en attraktiv og socialt ansvarlig arbejdsplads med et bæredygtigt arbejdsmiljø og en mangfoldig personalesammensætning.

- Arbejdsulykker blandt nyansatte reduceres med 50 procent inden 2030 (opgjort som ulykkesfrekvens for arbejdsulykker med fravær set i forhold til 2018).
- Vi lever fuldt ud op til de politiske aftaler om praktikpladser til elever og studerende på relevante uddannelser i Region Midtjylland (de aftalte praktikpladser stilles til rådighed og de årlige måltal for EUD-aftaler indfries).
- Seks procent af de årsværk, der anvendes til at opfylde bygge- og anlægskontrakter, skal være lære- og praktikpladser (målet indgår i alle udbud).
- Mindst to procent er ansat på særlige vilkår (fleksjob, løntilskud og lign.). Samlet regional målopfyldelse opgøres årligt.
- Andelen af indvandrere og efterkommere i vores personalesammensætning skal samlet set afspejle andelen i regionens arbejdsstyrke (9,2 procent opgjort i 2019).
- Vi vil sammen med relevante uddannelsesinstitutioner arbejde for, at vi i 2030 har mindst 10 procent mænd/kvinder blandt de faggrupper, hvor der er den mest ulige kønsfordeling.

SOCIAL ANSVARLIGHED

Et godt og bæredygtigt arbejdsmiljø

Vi vil have et sundt, sikkert og udviklende arbejdsmiljø, hvor vi kan holde til at arbejde på fuld tid gennem et langt arbejdsliv.

- Vi sikrer udviklingsmuligheder for den enkelte gennem hele livet og indflydelse og gensidig fleksibilitet omkring arbejdstilrettelæggelsen.
- Vi stræber efter, at flest muligt ønsker og har mulighed for at arbejde på fuld tid. Vi tager livsfasehensyn og sikrer mulighed for restitution.
- Vi forebygger arbejdsskader, fysisk og psykisk nedslidning – og vi undgår at udsætte hinanden for farlige stoffer.
- Vi samarbejder med vores leverandører og efterspørger bæredygtige løsninger og ordnede løn- og ansættelsesvilkår hos vores leverandører i indkøb og udbud.

Ud med kemikalier i rengøringen

WC-rens, sanitetsmiddel, gulvplejemiddel og universalmiddel. På rengøringsvognen hos serviceassistent Betina Jespersen på Regionshospitalet Herning er der fire forskellige rengøringsmidler – alle fire er miljømærkede.

I alt er der 22 forskellige rengøringsprodukter på hylderne i Region Midtjylland. Så mange produkter var med i det seneste udbud på området, der blev indfaset fra januar 2020. Af de 22 var det muligt at få 13 miljømærkede varianter.

Sammen med de øvrige danske regioner har Region Midtjylland løbende, og i et tempo så leverandørerne kan nå at følge med, strammet op på kravene til rengøringsmidlerne. Generelt må rengøringsmidlerne ikke indeholde kræftfremkaldende, mutagene, reproduktionsskadende og allergifremkaldende stoffer. Kun kalkfjerner må indeholde ætsende stoffer.

Når de skadelige kemikalier skal væk, har det i første omgang handlet om et hensyn til medarbejdernes arbejdsmiljø. I dag sker det også for at skåne miljøet ved at mindske forbruget og udledningen af kemiske stoffer, og regionen har også en miljømærkningspolitik.

VIDSTE DU ...

I 2019 fik midtVask Svanemærket for vaskeriets miljøskånsomme håndtering af vasketøj.

I 2020 blev rengøringen på Regionshospitalet Randers Svanemærket.

UDDANNELSE OG KOMPETENCEUDVIKLING

Vi vil være en god uddannelsesarbejdsplads. Både for at skabe læring og af hensyn til vores behov for kvalificerede medarbejdere. Engagement i uddannelsesopgaver og kompetenceudvikling giver enestående muligheder for at understøtte både rekruttering, trivsel og bæredygtighed.

- Vi prioriterer løbende og målrettet udvikling af medarbejdere og ledere, så vi har de rigtige kompetencer, og så vi er en attraktiv arbejdsplads.
- Vi sikrer rammer og muligheder for gode praktikforløb for studerende.
- Vi tilrettelægger kompetenceudvikling sådan, at der anvendes færrest mulige ressourcer på at skabe flest mulige kompetencer.
- Vi anvender uddannelsesklausuler om etablering af praktik- og uddannelsespladser i vores udbud om bygge- og anlægsopgaver.

RUMMELIG OG SOCIALT ANSVARLIG ARBEJDSPLADS

Vi hjælper ansatte, der er i fare for at miste arbejdet på grund af fx sygdom eller nedsat arbejdsevne.

- Vi prioriterer tidlige forebyggende tiltag, der fremmer mulighederne for, at vi fortsat kan løse vores opgaver.
- Vi tilbyder så vidt muligt ansættelse på særlige vilkår og hjælper med at finde tilbud om omplacering, når det er nødvendigt eller ønskes.
- Vi åbner så vidt muligt vores arbejdspladser for personer med behov for særlige arbejdsvilkår og personer, som er ledige. Vi opfordrer vores leverandører til at tage tilsvarende ansvar.

DIVERSITET ER EN STYRKE

Vi ønsker mangfoldige personalegrupper og lige karrieremuligheder.

- Vi er opmærksomme på at sikre lige karrieremuligheder, når vi rekrutterer, og vi opgør og følger årligt udviklingen i personalesammensætningen.
- Vi samarbejder med uddannelsesinstitutioner om at fremme en balanceret kønsfordeling.
- Vi sikrer, at personer med funktionsnedsættelser ikke oplever diskrimination.
- Vi samarbejder med frivillige og frivillige organisationer inden for områder, hvor det giver mening og værdi for borgerne og de ansatte.

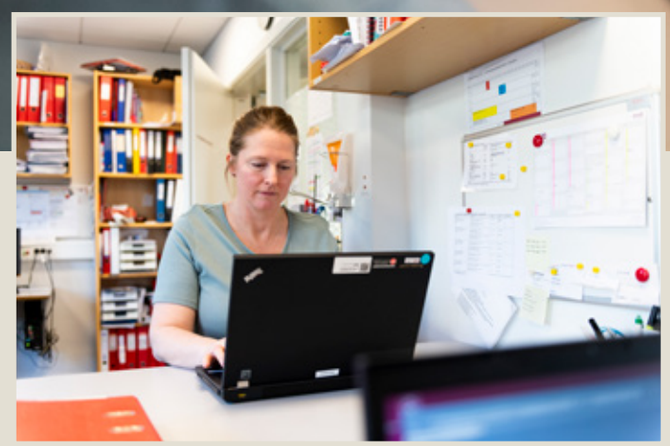

E-læring spreder viden og reducerer kørsel

Fysioterapeut Anne Christensen på Vestdansk Center for Rygmarvsskade i Viborg er i gang med Region Midtjyllands kursus i informationssikkerhed. Det er et obligatorisk forløb for alle ca. 30.000 ansatte i regionen, og det foregår digitalt som e-læring ved medarbejdernes vanlige arbejdsstation. E-læring er et område i vækst. Med udgangen af 2015 var der ca. 59 aktive e-læringsforløb i regionen. Med udgangen af 2019 var tallet 128.

I 2018 var der 103.384 logins på Region Midtjyllands e-læringskurser, der tæller alt fra brand- og genoplivningskurser over hygiejne til sikre fødsler og psykiatriloven. Det er en stigning i logins på 20.000 på to år.

E-læring har fokus på budskaber. Det betyder, at et dagskursus ofte kan omsættes til en times læring. Det sparer ressourcer – ikke kun ift. undervisningstid, men fx også til transport og CO_2-forbrug på kørsel.

METODE

REDEGØRELSE FOR BEREGNINGER

Figur 1 Udvikling i Region Midtjyllands samlede CO2-udledning

OPGØRELSESMETODE

Opgørelsen af Region Midtjyllands CO2-udledning baserer sig på organisationens eget grønne regnskab, mens den nationale opgørelse af CO2-udledning baserer sig på en national geografisk opgørelse. De to opgørelsesmetoder er vanskelige at sammenligne.

Region Midtjyllands grønne regnskab er en klimaopgørelse, der måler CO2-udledningen for det samlede slutforbrug. Når vareforbrug inkluderes, dvs. indkøb af varer og tjenesteydelser, medtages CO2-udledning fra råstofudvinding, produktion, transport samt forbrug uafhængig af, hvor i verden aktiviteten er foregået. Udviklingen inkl. forbrug vil resultere i en reduktion i CO2-udledningen på 60 procent fra 1990 til 2030, hvis de regionale målsætninger nås.

Den nationale opgørelse af CO2-udledningen er baseret på en opgørelse over energiforbruget og produktionen i Danmark. Her medtages udelukkende forbruget af el og varme i Danmark. Import af råvarer og færdigvarer medtages således ikke i den nationale opgørelse. Det er således produktionssiden og ikke forbrugssiden, der beregnes CO2-udledning for.

Region Midtjyllands CO2-udledning ex. indkøb af varer og tjenesteydelser vil resultere i en reduktion i CO2-udledningen på 96 procent fra 1990 til 2030, hvis de regionale målsætninger nås.

Eksempelvis vil outsourcing af en energitung produktion medføre at CO2-udledningen i den nationale opgørelse vil være nul, uanset at det danske forbrug af den outsourcede produktion vil være uændret. I den regionale opgørelse vil et produkts CO2-udledning hele i produktets livscyklus være uændret, fordi CO2-udledningen er inkluderet i opgørelse, uanset hvor i verden produktionen og CO2-udledningen er foregået.

Figur 3 Udvikling i indkøb af varer og tjenester inkl. bygge og anlæg samt udledningen af CO2

METODE

Det estimerede forbrug fra 1990-2017: Forbruget fra 1990 til 2017 er estimeret ud fra udviklingen i bruttoværditilvæksten inden for sundhed og socialvæsen i hele landet i samme periode. CO2- udledningen er det estimerede forbrug korrigeret for udviklingen i CO2-udledningen i forhold til bruttonationalproduktet globalt.

Det faktiske forbrug fra 2017 til 2018: Indkøb & Medicoteknik har indberettet indkøbstal for de kategorier, Niras har beregnet CO2-udledninger for. CO2-udledningen inkluderer hele produktets livscyklus. CO2 fra genanvendelse er modregnet.

Målsætninger 2030: Regionen reducerer forbruget af varer og tjenesteydelser inkl. bygge og anlæg med 30 procent frem til 2030. Genanvendelsesprocenten øges til 70 procent i 2030.

Derudover forudsættes det, at Paris-aftalens maks. 2 graders målsætning indfries, samt at den globale økonomiske vækst forbliver på niveauet fra 2000-2017.

Figur 6 Udvikling i varme- og elforbruget og udledning af CO2

METODE – VARME

Det estimerede forbrug fra 1990-2014: Forbruget fra 1990 til 2014 er estimeret ud fra udviklingen i det samlede varmeforbrug i branchen 'offentlig service' i hele landet i samme periode. CO2-udledningen er det estimerede forbrug korrigeret for udviklingen i CO2-udledningen pr. kWh. varme i perioden.

Det faktiske forbrug fra 2014 til 2018: Indberettes for de enkelte sygehuse af hospitalsenhederne samt indhentes for de sociale institutioner og regionshusene. Der indberettes både forbrug af fjernvarme og egenproduktion af varme ved naturgas eller andet. Der korrigeres for antal graddage. CO2-udledningen beregnes ved at indhente oplysninger om CO2-udledning pr. kWh. fra det enkelte fjernvarme selskab, samt CO2-udledningen ved opvarmning med naturgas og olie mv.

Målsætninger 2030: Regionen reducerer varmeforbruget med 20 procent frem til 2030. Det forudsættes, at andelen af vedvarende energi for fjernvarme vil være 100 procent i 2030.

METODE – EL

Det estimerede forbrug fra 1990-2014: Forbruget fra 1990 til 2014 er estimeret ud fra udviklingen i det samlede elforbrug i branchen 'offentlig service' i hele landet i samme periode. CO2-udledningen er det estimerede forbrug korrigeret for udviklingen i CO2-udledningen pr. kWh. el i perioden.

Det faktiske forbrug fra 2014 til 2018: Indberettes for de enkelte sygehuse af hospitalsenhederne samt indhentes for de sociale institutioner og regionshusene. Der indberettes både forbrug af el og egenproduktion af strøm fra solceller. CO2-udledningen beregnes ved at indhente oplysninger om CO2 for gennemsnits-el (el fra forskellige energikilder) i Danmark.

Målsætninger 2030:
Regionen reducerer elforbruget med 20 procent frem til 2030. Det forudsættes, at Energistyrelsens "frozen policy" fremskrivning holder, så andelen af vedvarende energi for el vil være 100 procent i 2028.

Figur 7 Udvikling i forbruget af drivmidler og udledningen af CO2

METODE

Estimeret forbrug fra 1990-2017: Forbruget er anslået ud fra udviklingen i den samlede vejtransport i hele landet i samme periode. På grund af udliciteringer har det ikke været muligt at afgrænse det til offentlig transport. CO2-udledningen er det estimerede forbrug korrigeret for udviklingen i CO2-udledningen pr. liter diesel i perioden.

Det faktiske forbrug fra 2017 til 2018:
Midttrafiks opgørelse af CO2-aftryk fra den kollektive trafik er dels opgjort som køreplanstimer med busser, direkte elforbrug hos Aarhus Letbane og dieselforbrug hos Lemvigbanen. Tidligere har busselskaberne indberettet dieselforbrug og forbrug af biodiesel til Midttrafik for forskudte år. Det gør de ikke længere, hvorfor antallet af køreplanstimer er anvendt som udviklingsindikator for dieselforbruget.

MidtTransport opgøres i liter diesel, benzin og AdBlue for egne køretøjer og leasede biler. (AdBlue er et brændstofprodukt med et tilsætningsstof, der reducerer mængden af skadelige partikler fra udstødningen.)

Præhospitalet opgøres som antal kørte km for ambulancer, sygetransporter, sociolancer og siddende patienttransporter. Derudover liter fuel til akutlægehelikopter.

Tjenesterejser opgøres efter økonomidata. Der er godt 200.000 posteringer på kontoen, hvor ydelsesarterne tjenesterejser, hotelophold, broafgift, p-afgift, flyrejser, togrejser, timedagpenge mv. opgøres. Cirka 30 procent af posteringerne mangler at blive påført en ydelsesart. De er fordelt efterfølgende efter fordelingsnøglen for poster, der er påført en ydelsesart. Benzin, el og fuel omregnes til energiindholdet i diesel. CO2-udledningen beregnes for gennemsnitsudledningen for diesel, benzin, el og fuel.

Målsætninger 2030:
Regionen reducerer transporten med 30 procent i 2030. Det forudsættes, at køretøjerne som er drevet af fossilt brændstof, bliver 31 procent mere energieffektive i 2030 jf. EU's krav, og at den gennemsnitlige levetid er 15,7 år. Endvidere forudsættes det, at MidtTransport i 2025 udelukkende anvender CO2-neutrale drivmidler. For præhospitalet forudsættes det, at der i 2030 udelukkende anvendes CO2-neutrale drivmidler. Endelig at Lemvigbanen drives af batteritog. Patienternes egen transport til og fra behandling, og medarbejdernes pendling til og fra arbejde indgår ikke i den nuværende opgørelse.

FN's 17 mål for bæredygtig udvikling

– skal opnås i partnerskab

1 AFSKAF FATTIGDOM

Antallet af mennesker, der lever i ekstrem fattigdom, er halveret siden 1990, men alt for mange kæmper stadig med at få opfyldt deres mest basale menneskelige behov såsom adgang til tilstrækkelig mad, rent drikkevand og sanitet. Afskaffelsen af fattigdom indebærer en målrettet indsats overfor sårbare grupper, øget adgang til basale ressourcer og tjenesteydelser samt støtte til samfund, der er ramt af konflikter og klimarelaterede katastrofer.

2 STOP SULT

Hurtig økonomisk vækst og øget landbrugsproduktion har i de seneste to årtier næsten halveret andelen af underernærede mennesker. Desværre er sult fortsat en enorm barriere for udvikling i mange lande. Afskaffelsen af sult kræver internationalt samarbejde for at sikre investeringer i infrastruktur og teknologi, som kan forbedre landbrugets produktivitet.

3 SUNDHED & TRIVSEL

På trods af utrolige fremskridt dør der årligt flere end seks millioner børn, før de fylder fem år. Hundredvis af kvinder dør i barselssengen, og AIDS er den største dødsårsag blandt unge i Afrika syd for Sahara. Disse dødsfald kunne undgås gennem bedre forebyggelse og behandling, uddannelse, immuniseringskampagner, samt seksuel og reproduktiv sundhed.

4 KVALITETS UDDANNELSE

Uddannelse er en af de mest kraftfulde og gennemprøvede metoder for bæredygtig udvikling. Målet skal sikre, at alle børn fuldfører en gratis primær- og sekundær skolegang inden 2030. Samt at kønsrelaterede og økonomiske uligheder fjernes med henblik på at opnå universel adgang til en videregående uddannelse af høj kvalitet.

5 LIGESTILLING MELLEM KØNNENE

Større ligestilling og en styrkelse af kvinders rettigheder og muligheder er afgørende for at fremskynde bæredygtig udvikling. Fjernelse af alle former for diskrimination mod kvinder og piger er ikke kun en grundlæggende menneskeret, men det har også en multiplikatoreffekt på tværs af alle andre udviklingsområder.

6 RENT VAND OG SANITET

Vandmangel påvirker mere end 40 procent af verdens befolkning. Det er et alarmerende tal, som forventes at øge med de stigende globale temperaturer forårsaget af klimaændringerne. Universel adgang til sikkert og billigt drikkevand til alle inden 2030 kræver blandt andet, at vi beskytter og genopretter vandrelaterede økosystemer samt investerer i infrastruktur.

7 BÆREDYGTIG ENERGI

Hver femte person mangler stadig adgang til elektricitet. Og fordi efterspørgslen bliver større, er der behov for en betydelig stigning i produktionen af vedvarende energi i hele verden. Universel adgang til elektricitet til en overkommelig pris inden 2030 kræver investeringer i rene energikilder som sol, vind og termisk.

8 ANSTÆNDIGE JOBS OG ØKONOMISK VÆKST

Målet søger at fremme vedvarende økonomisk vækst ved at skabe højere produktivitet og teknologiske gennembrud. Fokus på politikker, som er gunstige for iværksætterkultur og jobskabelse er nøglen til dette. Samtidig er det vigtigt at udrydde tvangsarbejde, slaveri og menneskehandel.

9 INDUSTRI, INNOVATION OG INFRASTRUKTUR

Vedvarende investeringer i infrastruktur og innovation er afgørende drivkræfter for økonomisk vækst og udvikling. Da over halvdelen af verdens befolkning bor i byer, bliver massetransport og vedvarende energi kun vigtigere, og det samme bliver væksten af nye industrier og informtions- og kommunikationsteknologier.

10 MINDRE ULIGHED

Den voksende ulighed kræver handling i form af vedtagelse af fornuftige politikker, der vil styrke de laveste indkomstgrupper og fremme en større økonomisk inddragelse af alle samfundsgrupper uanset køn, race eller etnicitet. Ulighed er et globalt problem, som kræver globale løsninger. Det indebærer blandt andet en forbedring af regulering og overvågning af de finansielle markeder og institutioner.

11 BÆREDYGTIGE BYER OG LOKALSAMFUND

Mere end halvdelen af verdens befolkning bor nu i byområder. Bæredygtig udvikling kan kun opnås, hvis vi ændrer den måde, vi bygger og styrer vores byrum på. At gøre byer sikre og bæredygtige betyder at garantere adgang til sikre og billige boliger, samt opgradere beboelse i slumkvarterer. Det kræver også investeringer i infrastruktur og grønne offentlige rum.

12 ANSVARLIGT FORBRUG OG PRODUKTION

Økonomisk vækst og bæredygtig udvikling kræver, at vi reducerer vores fodaftryk på naturen ved at ændre den måde, vi producerer og forbruger vores varer og ressourcer på. Hvis vi skal opnå målet, skal vi have en effektiv styring af vores naturressourcer, og måden vi bortskaffer giftigt affald og forurenede stoffer på. Derfor er det vigtigt at tilskynde virksomheder og forbrugere til at genbruge og reducere mængden af affald.

13 KLIMA-INDSATS

Alle lande i verden kan se de drastiske konsekvenser af klimaforandringerne. Endvidere forårsager den globale opvarmning langvarige ændringer i vores klimasystem. Hvis den politiske vilje er til stede og den kombineres med en bred vifte af tekniske foranstaltninger, er det muligt at begrænse klimaforandringerne. Men det kræver en øjeblikkelig kollektiv indsats.

14 LIVET I HAVET

Verdenshavene – deres temperatur, kemi, strøm og liv – driver de globale systemer, som gør Jorden beboelig for mennesker. Håndteringen af denne livsvigtige ressource er afgørende for menneskeheden som helhed, men også for afbødningen af klimaforandringernes konsekvenser. Blandt andet er overfiskning og havforurening nogle af udfordringerne.

15 LIVET PÅ LAND

Vores liv er afhængig af Jorden i forhold til ernæring og levebrød. For eksempel leverer planteliv 80 procent af vores kost, og landbruget er en vigtig økonomisk ressource og middel til udvikling. Derudover er målet vigtigt for at afbøde klimaforandringernes konsekvenser.

16 FRED, RETFÆRDIGHED OG STÆRKE INSTITUTIONER

Målet skal sikre, at alle former for vold reduceres, og at der gennem samarbejde med regeringer og lokalsamfund findes varige løsninger på konflikter og usikkerhed. Styrkelse af retsstatsprincipper og fremme af menneskerettigheder er helt centrale for denne proces.

17 PARTNERSKABER FOR HANDLING

Der er behov for effektive partnerskaber for at løfte verdensmålene. Det gælder alle typer af partnerskaber – både offentlige, offentlige-private og partnerskaber med civilsamfundet. Verden er i dag tættere forbundet end nogensinde før, så der er samtidig brug for, at verdensmålene realiseres gennem et stærkt globalt engagement og samarbejde.

Bæredygtig omstilling

– Region Midtjylland er igang

EKSEMPLER FRA STRATEGIEN

Netværk – bæredygtighed skal løftes i flok

SIDE 14

SIDE 19

Fra madaffald til menukort

Ud med kemikalier i rengøringen

SIDE 36

Kirugi til kamp mod affaldet

SIDE 13

Nye sengeovertræk – godt for miljø, arbejdsmiljø og pengepung

SIDE 21

SIDE 39

E-læring spreder viden og reducerer kørsel

SIDE 15

Hospitaludstyr kan deles og spores

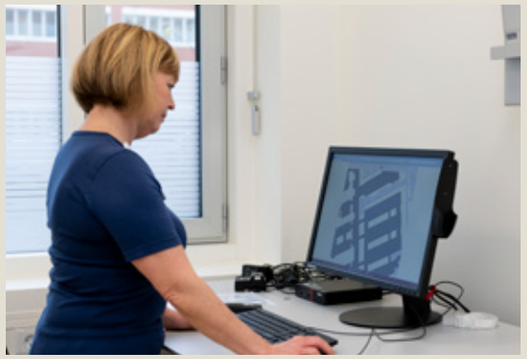

Bakterier æder medicin-rester i spildevandet

SIDE 25

SIDE 27

Energiforbrug – central overvågning og lokal handling

Færre kilometer og mindre CO2-aftryk på emballage

SIDE 33

Region Midtjyllands strategi for bæredygtighed 2020-2030

Omslagsfotoet er taget på trappen i forhallen på det nye akutcenter på Regionshospitalet Viborg i december 2019.

Grafisk Service 5708

Region Midtjylland
Skottenborg 26
8800 Viborg
www.rm.dk